

INTERVIU

Un regizor atipic

Monica RISTEA

University of Arts Târgu Mureș
ristea_monica@yahoo.com

BOROS Csaba

University of Arts Târgu Mureș – Doctoral School
borosg.csaba@yahoo.com

Abstract: An Atypical Stage Director

Answering the questions raised by Csaba Boros PhD student, actress Monica Ristea evokes the collaboration with Harag György during the creation of the "Cherry Orchard".

Keywords: *Harag György; acting directions, "The Cherry Orchard".*

Cum conducea Harag actorii? Ce ați învățat de la el?

Era un regizor atipic pentru anii 80. Metoda lui de lucru era cea a lui Ion Cojar, bazată pe o puternică tradiție stanislavskiană și cu inserții grotowskiene. Când ne-am întâlnit la prima repetiție de lectură la masă, m-a rugat să-i dau cu tava în cap colegului Dan Ciobanu care interpreta rolul Epihodov, iar eu, marcată de emoția momentului și de faptul că fusesem distribuită în spectacolul lui Gheorghe Harag, am dat cu toată puterea provocându-i un cucui de toată frumusețea colegului. Paradoxal, cred că asta m-a făcut să cresc în ochii lui Gyuri bácsi, iar mie mi-a dat mai mult curaj. Perioada lecturilor la masă a fost mai mult un script în hand în care am descifrat foarte multe despre fiecare personaj în parte și despre relațiile dintre ele, reușind astfel să creăm 50% din spectacol în acele trei săptămâni de repetiții-lectură. Tot în aceste trei săptămâni am învățat că nu poți intra la repetițiile la scenă fără textul învățat în totalitate, iar lecția cea mai importantă a venit în prima zi de lucru la scenă când în sală se aflau toți actorii teatrului de comedie din București care veniseră să asiste la repetiții. Era un eveniment ca Gyuri să regizeze în România, el fiind mai mult plecat, așa că am avut parte de multe pelerinaje

artistice pe durata repetițiilor. (Teatrul de Comedie din București, Teatrul Național din Craiova, Teatrul Maghiar de Stat din Cluj, alături de regizorii Alexandru Tocilescu și Mircea Cornișteanu, etc.)

Livada de vișini începea cu o lungă așteptare de către personalul casei a stăpânei, iar personajul meu era cel care dădea semnalul sosirii acesteia. Lipsită de experiență fiind – terminasem de câteva luni facultatea și jucam doar în două spectacole la teatru – am încercat să mă ridic la nivelul așteptărilor. Dar se pare că nu am reușit, pentru că a urmat un maraton de o jumătate de oră de alergare de la un pantalon al celuiilalt al scenei pe toată lățimea ei, până când am simțit că mă sufoc. În acel moment i-am auzit vocea spunându-mi: „Asta este starea Dunișei în așteptarea stăpânilor, de sufocare de fericire și bucurie.” A fost cea mai intensă lecție de actorie pe care am primit-o în acel moment și am înțeles că actorul nu are voie niciodată, în nici un moment al repetițiilor, să se sus-tragă și să nu își asume 100% ceea ce are de făcut pe scenă. Toate acestea s-au întâmplat de față cu marii actori ai teatrului de comedie din București. Bună lecție, nu?

V-a dat instrucțiuni care să vă ajute ca să prindeți personajul Dunișea și care au fost aceste instrucțiuni?

În afară de ce am spus până acum instrucțiunile au fost: „Dunișea este simțitoare, plină de viață și iubăreață, și are un suflet cât toată Rusia.” Și m-a rugat să mă gândesc la cât de imens e spațiul acesta.

Obișnuia să laude sau să dojenească actorii?

În mod normal îi încuraja enorm, iubea actorul profund și admira capacitatea lui de ardere pe scenă și știa să o facă cu o delicatețe și cu o măsură uluitoare, dar avea și momente lui de cinism cumplit atunci când vedea că lucrurile nu înaintează. Fără să dau nume, am să amintesc un moment în care o actriță nu reușea nicicum să înțeleagă ce dorea Gyuri de la ea. A avut răbdare două, trei, patru săptămâni, după care a adunat restul distribuției și ne-a rugat să luăm loc în sală. Ne-a rugat să urmărim scena în care actrița evolua alături de doi dintre colegii noștri și, după ce scena s-a terminat de față cu toată lumea, ne-a spus: „V-am chemat să stați în sală ca să vedeți cum nu se face teatru.” A fost încă o lecție pe care n-am uitat-o niciodată.

Dacă greșea sau nu era sigur de ceva, recunoștea acest lucru în fața trupei?

Am să dau un singur exemplu. Când a ridicat spectacolul a făcut actul întâi, actul trei și actul patru. Când a fost întrebat de actori: „Actul doi de ce nu îl facem?” a recunoscut cu sinceritate dezarmantă că habar nu are cum să îl înceapă. Eram într-un impas. Ridicasem trei sferturi din spectacol, dar actul doi lipsea. Ne-a adunat pe toți pe scenă, se luase lumina în teatru (se lua des lumina în acea perioadă). Recuzitierii aduseseră toate sfeșnicele pe care le-au găsit și stăteam la lumina lumânărilor, toți în fața lui, pe

scenă, într-un grup compact. El stătea pe un scaun în fața noastră ținându-și capul în mâini. În lunga tăcere care s-a instalat am început la un moment dat să vorbim încet între noi, fiecare cu fiecare. După vreo 10 minute de așteptare Gyuri ne-a rugat să ieșim din scenă și ne-a spus că într-o oră ne dă soluția. Cei care ați văzut spectacolul știți că decorul făcut de Romulus Feneș era un uter primordial lung care se întindea pe toată lungimea scenei și a pantalonului din spate, urcând într-o pantă, iar în capătul acestui tunel era o căruță. La reîntoarcerea noastră în scenă după o oră ne-a rugat să ne așezăm exact cum am stat în perioada de așteptare. Brusc căruța a pornit „singură” spre noi și a venit până spre jumătatea scenei. Ne-am uitat uluiți la ea și acesta a fost începutul discuțiilor dintre noi în șoaptă, exact cum făcusem înainte de ieșirea noastră din scenă. Dintre noi, s-a ridicat Livia Doljan care o interpreta pe Charlota Ivanovna și a început celebrul monolog care se termina cu cuvintele: „N-am cu cine schimba o vorbă. Singură. Mereu singură.” Dintr-un impas de moment, asumat deschis, a reușit să creeze unul din momentele cele mai frumoase din spectacol.

Care amintire legată de *Livada de vișini* este cea mai pregnantă?

Toată perioada este o amintire pregnantă pentru că eram toți marcați de faptul că ști-am că e ultimul lui spectacol, că boala îl va răpi dintre noi în scurt timp. Poate cel mai important lucru, care a rămas filmat ca document și ca testament artistic, este tăierea livezii în spectacolul nostru. Decorul se prăbușea cu un zgomot infernal, iar toți actorii plecam cu valizele în mână până în dreptul zidurilor goale ale scenei, rămânând lipiți de ziduri în timp ce Firs, interpretat de Relu Ștefănescu, lovea cu putere în scândura scenei cu palma, repetând până la epuizare: „Eu am să rămân aici.” Replică pe care Gyuri o schimbase din textul original: „Eu am să rămân să mă odihnesc puțin aici.” Și Harag a rămas în teatru.